

ALEXANDRE DUMAS
M L .



Ilka

ILKA

ALEXANDRE DUMAS ML.

EKNIZKY.SK



Ilka by eknizky.sk is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International License, except where otherwise noted.

Obsah

Ilka

I

ILKA

Viděl jsem mnoho věcí; poznal jsem mnoho lidí; zprvu povahou, potom z povolání jsem mnoho pozoroval a mnoho analysoval; mimo to mám nesmiřitelnou pamět, která mi v okamžiku přivádí na oči nejmenší případy mého života, a odkud někdy pro své důvěrníky čerpám vypravování, jež se zdají je zajímali. Také jsem byl často tázán, proč nepíše svých Pamětí. Nepíše svých Pamětí, protože nikdy nelze psát Paměti, aniž bychom psali paměti druhých anebo aniž bychom ze svého vlastního života skryli to, co by si čtenář přál nejraději poznati. Ti nebo ty, o nichž bych mohl mluvit, jsou raději, když mlčím, a o sobě mluvit nemám docela chuti. Vavříny Jana Jakuba a Casanovovy mi nepřekázejí, abych spal, naopak. Co jest dovoleno, to jest čerpáti ze svých osobních vzpomínek některé epizody, jež učinil čas znenáhla středem, k nimž nelze ničeho přibásniti, jež mohou nad to podati zprávu o podivnostech lidské povahy a které nemohou nikomu ukřivditi nebo způsobiti hoře.

Před třiceti lety jsem bydlil v ulici boulogneské. Obýval jsem domeček, který patřil mému

výtečnému druhu Mélesvillovi, jehož předešlý nájemník, mimochodem, byl Grassot, který zapomínal pravidelné každé čtvrtletí platiti své činže. Mélesville se rozhodl po osmnácti měsících nebo po dvou letech této pravidelnosti k tomu, co mu způsobilo starost, neboť byl velmi dobrý, aby dal výpověď slavnému komediantovi. Grassot měl pro toto rozhodnutí roztomilé slovo, jež zaslouží, aby bylo uvedeno. Když dostal výpověď, vyhledal svého domácího pána a řekl mu: „Proč mě vyháníte?“ — „Proč, milý Grassote? Protože mi nikdy neplatíte.“ — „Dejte mi přídavek,“ odpověděl Grassot. To slovo platilo jako činže, ale Mélesville přijal za nájemníka mne. Tak jsem se tedy zařídil. Kdyby zdi mluvily, jak se říká, co věci by vypravovaly zdi tohoto domečku, který ještě trvá a kde po mně následovali do této chvíle Sarcey, About, Pavel z Cassagnacu a Roger Ballu. Salonek, jídelnička, kuchyňka, zahrádka; v prvním patře malá ložnice, malá pracovna, malý kabinet toaletní; v druhém dva pokojíky služebnictva. Žádný domovník; klíč od vrat byl v mé kapse: dům mudrcův; to se jen tak říká.

Za teplého červencového večera při obědě v zahradě tohoto domu řekl mi otec: „Otevři přece dveře své jídelny, abys vyvětral svou zahradu.“ Tam jsem byl šest let také úplně šťasten jak člověk může býti, ve zdraví, v práci, v úspěchu a svobodě. Nemám té domýšlivosti, že bych byl potom nešťasten; ale štěstí

jest opakem vína: ve sklepech ztrácí na ceně a první kád jest vždycky nejlepši.

V této době jsem mnoho pracoval, od šesti hodin ráno do čtyř nebo pěti hodin večer, časem, když to nepřicházelo, stavěl jsem se k oknu a díval jsem se, jak lidé chodí. Nic mne nevyráželo a někdy mi nic více nesloužilo než toto přecházení všech těch neznámých, kteří nevěděli, že jsou pozorováni. Mluvím o mužích. Ženy, byvše stvořeny k tomu, aby byly nejprve pozorovány, dívají se vždy, zdali je někdo pozoruje, hlavně v oné čtvrti, a nedávají se mu ostatně viděti než když laskavě chtějí. Kolik románů jsem si udělal a vypravoval sobě samému a samotnému za těchto hodin odpočinku podle různých silhuet, které se rýsovaly na zdi naproti! Kolik mužů a žen dnes starých nebo mrtvých mě zásobilo, aniž tušily, svou postavou, svou fysiognomií, zprávou, pozorováním, myšlenkou! Kolik spolupracovníků bezejmenných jsem měl, kteří nikdy nejsou pochybní. Těch, kteří velmi mnoho čtou chápajíce mnoho, ano těch, kteří velmi mnoho pozorují vědouce více.

Za dubnového dne, za krásného dubnového dne, když jsem se takto díval ze svého okna, zároveň uvnitř i vně sebe (není to historie, kterou vám chci vyprávěti, nýbrž anekdota dosti originelní, která se mi vrací v paměti), viděl jsem starou dámu celou černě oblečenou, s šedivými vlasy, v ruce modlitební knihu, kráčeti k ulici Bílé v průvodu velmi hezké

dívky, jež nebyla ve smutku jako ona, ale jejíž oblek byl velmi jednoduchý a velmi vzácný. Zdálo se, že tato dívka má asi patnáct let. Měla přirozeně zlaté vlasy v době, kdy vlasy této barvy byly vzácností a skoro hanbou. Posmívali se ještě rusým jako se posmívali hrbatým. Dnes jsou nebo by chtěly všechny ženy býti rusé. Avšak všichni muži nejsou nebo nechtějí býti hrbatí, ale posmívají se jim již jen, jací jsou. To jest, myslím, ti, kteří se nyní posmívají lidem přímým, soudím-li podle bystrého pohledu jejich malých očí a zchytralého úsměvu jejich malinkých, měkkých, stále příliš rozeklaných úst. Mladá osoba, dcera nebo vnučka staré dámy, vedle níž mlčky kráčela, byla učesána panensky v hladkých prouzcích, které se rozdělovaly na čele jako pravidelné záclony. Kočky mívají někdy mezi očima a ušima dvě skvrny tohoto tónu, které jim dávají opravdu podobu, ženy proměněné v kočku. S tvářemi bílými jako mléko, s růžovými rty a očima, jejichž opravdové barvy jsem nemohl pro vzdálenost rozeznati, které však se leskly v stínovém kruhu, měla řečená mladá osoba, podle pořádku, podobu kočky proměněné v ženu.

Dva velké pletence splývaly po zádech pod pás, a mezi mladými nebo starými muži, kteří kráčeli za ní, jistě jich bylo málo, kdo by neměli touhu uchopiti ji náhle zde s odvahou dáti se vláčeti, kudy šla. Sledoval jsem očima toto hezké dítě. Nepřestala dívati se před sebe. Skromnější než Galatea, zdálo se,

že nečiní ničeho, aby byla viděna, když tu náhle v okamžiku, kdy měla opustili ulici, obrátila najednou hlavu ke mně a usmála se zřetelně na mne jako osoba, která mne poznala a řekla mi: „Na shledanou.“ Opravdu jsem jí nikdy neviděl; byla z těch, které si vždycky připomínáme, aniž jsme je viděli více než jednou. Na její pohyb nepředvídaný, ale rozhodný, jsem odpověděl já, abych tak řekl mechanicky, neboť nebylo lze ztrácti času (byl tu roh ulice), odpověděl jsem pohybem hlavy, který by mohla každá osoba jejího pohlaví obdařená nejnepatrnější zkušeností nebo nejnepatrnějším instinktem přeložit tak: „Máme-li se opět shledati, tedy budiž to ihned. Jsme všichni smrtelní.“ Pochopila zřejmě, neboť se odloučila od staré dámy, která se nezdála pozorovati tohoto pohybu s pravého boku a jež zmizela v Bílé ulici, jakoby nic nebylo. Mladá osoba směřovala k mému domu, oči stále před sebe namířeny. Zavřel jsem okno a šel jsem otevřít dvěře. Na zdařbůh jsem se tvářil, naivně.

„Čeho si přejete, slečno?“ řekl jsem jí.

„Vás.“

„Není to tedy omyl?“

„Ne.“

„Vy mne znáte?“

„Jistě. Chodím velmi často vaší ulicí.“

„A ona stará dáma?“

„Jaká stará dáma?“

„Vedle které chodíte!“

„Neznám ji.“

„Zdálo se mi, že jste s ní.“

„To naschvál.“

„Jak to?“

„Když vyjdu, jakmile vidím ctihodnou dámu, která kráčí touže cestou jako já, jdu vedle ní se sklopenýma očima. Tak se to vždycky povede. Byl jste polapen; nejste přece hloupý.“

Posadil jsem tuto upřímnou, o jejímž sociálním postavení jsem již neměl pochybnosti. Stála za trochu studia. Byla ze zelené rodiny; jinak řečeno, měla zelené oči zastíněné dlouhými řasami temnějšími než vlasy, svrchu snědými, vespod perleťovými. Uvidíte-li mladou ženu s vlasy zlaté barvy, s očima barvy pelyňku, s tvářemi barvy úsvitu a se rty barvy jahodové, a nejsem-li již tam, abych vás varoval, mějte se právě tak na pozoru. Všecko to bylo pravé, rozkošné, upřímné. Ani prášku rýžového pudru. Špičatý jazyk svlažoval neustále rty jako kočka, když pije mléko. Zkrátka, vada přirozená, zářící, panenská. První pocit, kterého kdo zakoušel v přítomnosti této bytůstky, když měl nějaké známosti věci, byla žádost uchopiti ji v pasu, otáčeti ji ve svých obou rukou, líbati ji slepě a vyhoditi ji oknem, aby ji viděl padati na jejích nožkách a vesele utéci. Jisto jest, že jsem jí nevyhodil oknem.

„Už dlouho,“ řekla mi, „jsem chtěla přijít k vám. Byla jsem zvědava viděti všecko, co jest zde.“

„Proč jste nepřišla?“

„Neodvažovala jsem se.“

„Nyní nejste bázlivá.“

„Ó, ne.“

„Kolik let je vám?“

„Hádejte.“

„Patnáct let.“

„Hle, jste jako druzí. Nechtějí nikdy věřiti, že je mi dvacet let; ale je to pravda, nezdám se míti více než patnáct. Právě tak některé dni vypadám, jakoby mi bylo dvanáct, když si obléknu krátké šaty. Přijdu se jednou tak na vás podívatí.“

„Vy si oblékáte krátké šaty?“

„Do Tuilerií, do Luxembourg, do Palais-Royal.“

„Proč?“

„Když je v létě krásně, oblékám se jako malá chovanka pensionátu: bílé, modré nebo růžové šaty, které jdou jen ke kotníkům, krásný pás s velkým, vlajícím uzlem. Pustím si vlasy, učeši se v anglických kadeřích nebo pletencích jako dnes, dám si na hlavu velký, slaměný pastýřský klobouk, korálový náhrdelník na krk, poloviční bílé rukavice na ruce; přidružím se k své chůvě, která s sebou nese svou práci; já vezmu svou obruč a jdeme jakž takž buď do Tuilerií, buď do Luxembourg, buď do Palais – Royal, podle dní. Proto tedy se zdá, že mi není více než jedenáct nebo dvanáct let. Chůva si sedne na lavici se svým pletením nebo vyšíváním; já běhám jako ztřeštěná a když zpozoruji starého pána, který

se prochází trochu v ústraní nebo čte svůj denník, hodím mu obruč pod nohy jako z neobratnosti; omlouvám se mu, a je to velmi zřídka, nepočne-li se rozhovor. Řeknu mu několik naivností; směje se, dívá se na mne, shledá, že jsem hezká, ptá se mne na rodiče. Poučím ho, že nemám již leč matku, která je stále nemocna a která nemohouc vycházeti se zabývá sama mým vychováním; že se mnoho nebavím, poněvadž jest velmi přísná, a že má jediná zábava jest, když jdu si hráti s obručí do Tuilerií, že však začínám býti trochu velkou pro tuto uličnickou hru; ostatně že odjedeme právě na venkov. Starý mi věří. Mladí nevěří ničemu, staří věří všemu. Mělo by to býti naopak, neboť staří by měli věděti více než mladí. Vzkřiknu tedy: „Oh! Bože! má chůva už není, kde byla; hledá mne; jestli ji najdu! Pane, doprovodíte mě k mamince, ano? nenajdeme-li Arnošky.“ Dáme se, starý a já, do hledání Arnošky, kterou najdeme vždy, jak mne plísni a skoro se na mne utruhuje. Odejdu zase s obručí; starý zůstává hovořiti s Arnoškou, ptá se jí na mě a na rodinu, ptá se jí, kdy se opět uvidíme, podplácí ji pomalu a ona končí tím, že za několik dní mne přiměje, abych s ním podnikla výlet na venkov, obědvala v restaurantu nebo u něho. Dostávám zatím vše, co může dívka skrývati před očima velmi obezřelé matky, má-li komornou za spoluvinnici. Jest neuvěřitelné, co mám prstenů, špendlíků, hodinek, řetězů, závěsků, náhrdelníků, mcdaillonků. —

Neodvažují se nikdy dáti mi peníze; ty dávají Arnoštce, a mnoho, hlavně když přijde sama říci, že maminka je churavější a nepustí mne ven. Nejsem nikdy večer volná, chytrá, a mých patnáct let ještě neuplynulých nechává mezi námi stále otevřený zákonník. Poslední jest sběratel, který má doma čarokrásné věci. Arnoštka ho nazývá bratrancem Ponssem pro jeho bibeloty; já se zdám, že tomu nerozumím. Nechci doznati, že jsem četla Balzaca, chytrá, který mne ostatně mnoho nebaví. Dává si mnoho práce, aby mi věci vysvětlil; pokračuji velmi rychle, že tomu nevěří. Můj starý bratranec Pons jest šíleně zamilován, čeká netrpělivě, až budu míti šestnáct let, aby mne unesl. Mně to neřekl; řekl to Arnoštce, jež odpověděla, že nebude souhlasili, ncdá-li jí dvacet tisíc franků pro ni a sto tisíc franků pro mne, poněvadž nebude možno mysliti na to, abych viděla maminku po této ráně. Co vám vypravuji, nedávejte do knihy nebo do hry. Zatím mi dává můj starý bratranec Pons přísahati při krásném Kristu, kterého má z massivního zlata, s trnovou korunou a hřeby z vzácných kamenů, dává mi přísahati, že nikdy ničeho neřeknu, že přijde. Já přísahám všecko, co chce. Co ho nejvíce uchvacuje, jsou mé naivnosti; znemravňuje mne pokud může; zdám se, že nechápu. Otvírám oči ze široka; ptám se na to, co chce říci; směje se proto, což je ohyzdné. Je to hlavně k vůli němu, že chodím vedle ctihodných dam, kdyby mne potkal mimo dny v Tuileriích.

Nepodaří-li se tato věc, vy mě uvedete na divadlo; proto tolik vás chci poznati, atd. atd.“

Věc se nepodařila. Bratranec Pons unikl vhodnému okamžiku záchvatem mrtvice. Uvedl jsem na divadlo tuto dívku se zlatými vlasy; byla dokonale prostřední, ale zamilovala se šíleně do jednoho herce a zemřela v těhotenství ze strachu před mateřstvím. Nechtěla se obnoviti; měla pravdu.

Ale to není, opakuji, příběh této hezké bytůstky, který jsem vám chtěl vyprávěti. Vplížila se do mých vzpomínek z této doby a já jí to dovolil, protože jí nechybělo originalnosti.

Zkrátka jednou jsem spatřil kráčeti ulicí de Clichy pohřeb muže, který měl velkou úlohu v revoluci roku 1843 a kterého nesli na Montmartre. Jedno z oken sousedního domu v téže řadě jako můj a nejbližšího, se otevřelo. Mladá žena se tu umístila, dívajíc se jako já na průvod, který dělal pekelný hluk plechovou hudbou a rachotem bubnů sukem zastřených. Tato žena měla nedbalky z bílého mušelínu na kvap oblečené. Přehnutý límec těchto nedbalek ze předu až nahoru nezapiatý odhaloval celý krk trochu krátký, ale bílý a okrouhlý jako mramorový sloup a dobře se nesoucí na ramenou. Bohaté, svinuté a spěšně zavinuté vlasy všech přirozených odstínů plavosti, rusosti, kaštanovosti, zlata, rozcuchané, spletené v houští se podobaly převrženému, dřavému hnízdu slunečnímu. Odpovídalo-li to, co zbývalo, abych viděl, tomu, co

jsem viděl, nebyla by smrt velké osobnosti neužitečnou. Pozoroval jsem tedy netrpělivě, až se sousedka obrátí, čeho nemohla opomenouti udělati. Jaká je to žena, která, dívajíc se na pohřeb na pravo, opomene podívati se, nepřichází-li z leva svatba? Zatím než učinila tento pohyb snadno předvídatelný, počala obracet oči před sebe na dům, který byl protějškem jejímu a který obýval slavný malíř.

Malíř se díval také na pochod, prostrčiv hlavu, nic než hlavu, spodní vyhlídkou širokého okna své dílny. Tato živá hlava, nehybná, s vějířovitým vousem, s velkými vousy a divokou čapkou, připomínala dosti kamennou hlavu, kterou středověcí sochaři nechávali přečnívati najednou z rohu pomníku, jež dodělávali, a která byla jejich vlastní podobou, zdající se naslouchati, aniž by byla viděna, tomu, co se říkalo o jejich díle. Dáma obrácená směrem k malíři byla právě úplně obrácena stranou ke mně. Měšťák, uchvácený obdivem, by byl neopomenul říci: „Pravý profil kameje,“ a toto všední přirovnání by se shledalo spravedlivým jednou nad to. Bylo vskutku nemožno viděti profilu pravidelnějšího, vznešenějšího, pyšnějšího, než byl profil této ženy, jehož pevná a čistá linie vystupovala a razila takřka svůj odlitek na domech, pohybu a hluku množství. Měl jsem zřídka tak nepředvídaný a také určitý pocit antické Krásy ve skutečném životě. Řekl bys, že byla najednou přenesena mezi nás Pařížany v hadrech jedna z těch krásných bílých

Rekyň, jež činili pohanští básníci milenkami bohů a jež učinil svatý Pavel věrozvěsty a mučednicemi Kristovými. Husté, přímé obočí barvy tureckého tabáku, pevné bílé tváře, o nichž by se řeklo, že jsou za úplného dne stále ozářeny měsícem, růžové rty v oblouku pootevřené, jež ukazovaly dvojí řadu perel (druhé staré přirovnání), velké hnědé oči těkavého, neurčitého a sladkého pohledu podobné těm, jež Homér dává Minervě, oči jalovice, jichž modravé bělmo mělo perleťový lesk, v nich koptový kruh lehký jako pára. Nepopiratelná krása, ani když jsem byl mlád, mi nevnukala nikdy než pocity, do nichž láska, touha nevstupovaly zdarma. Bylo to zprvu z úcty k tomuto zářivému zjevu moci a ze svobodné vůle přirozenosti, která nevede žádného účtu našich smluv a našich hierarchií a jež tvoří tuto svrchovanost Krásna, kdy jest jí vhod; pak ze smutku při myšlence, že všecka ta krása se znetvoří a konečně bude zničena; naposled žádost to byla míti nikoli tuto osobu pomíjející a nejčastěji nudnou a mnoho místa zabírající, nýbrž její nepomíjivý obraz určený jen mně na plátně nebo v mramoru některým velkým umělcem, velmi dojatým a velmi věrným. Kdybych žil v době paní Récamierové, jistě bych se nebyl do ní zamiloval, jsou lidé stvoření zřejmě k těmto věcem, ale nebyl bych měl klidu, kterého by mně Gérard nebyl dal, byla to jen kresba hlavy a prsou úžasné podobizny, kterou zůstavil po čarokrásném stvoření. Načež byla by mohla omámiti

všechna pruská knížata, všechny Benjamins Constanty a všechny Chateaubriandy světa, býti nebo nebýti pannou, oslepnouti, scvrknouti se a zemřítí, byl bych se o to staral jako o Velkého Turka; nebyl bych se na ni ani podíval. Byla by učinila pro mne všechno na světě, co bych byl na ní žádal, byla by krásná a já bych měl její obraz stále mladý. Byl bych skuteč, nil nemožné; byl bych zvěčnil pocit.

Velký triumf krásy nade všemi ostatními dary náhody totiž jest, protože jest bez přispění a pomoci čehokoliv. Není jí třeba, aby zářila do očí všech ani námahou, ani prací, ani vznešeností, ani nadáním, ani štěstím, ani cností, ba ani ne duchem; není jí třeba leč ukázati se někde, nezáleží na tom, kde. Všichni muži ji obdivují a všechny ženy jí závidí. Vždyť jest to prosté. Protože jest stvořena pro všechny a ne pro někoho. Chtíti být jedinečně milován osobou výjimečně krásnou, chtíti dokonce, aby nás milovala, jest žádati si měsíce, aspoň když se nenadějeme, že toto krásné stvoření má třicet sedm nebo třicet osm let. Avšak zmeškali-li jsme v lásce poledne, jest lépe nechytati večera; noci jsou studené.

Leč vraťme se k mé krásné sousedce, jež jest stále zde, nespouštějíc očí s hlavy malířovy, zřejmě pozorujíc, že se dívá se strany, což činil záhy nikoli náhodou, nýbrž úmyslně jako člověk zvyklý dívati se tímto směrem. V téže chvíli, kdy se díval na ni, uviděl mne, a když jsme se poznali, řekl mi dobrý

den se zbytkem svého prvního pohybu. Ona se tedy úplně obrátila ke mně a já jí mohl viděti do tváře. Apollo v ženě. Pozdravil jsem ji; usmála se na mě jakoby se asi usmála slečna Georges, když odcházela od Císaře, a zavřela své okno.

Učinil jsem tedy na malíře posuněk, který znamenal: „Všecky mé poklony.“ Odpověděl pohybem hlavy, který chtěl říci: „Mýlíte se“ a gestem ruky, jež mne zvalo, abych přišel k němu.

Odebral jsem se hned do jeho dílny, o níž jsem se velice střežil učiniti popis, jaký se najde v mnohých knihách, vydaných před dvaceti lety. Uvedl mě ihned do proudu svých poměrů k mé sousedce, jež byla zcela jednoduše modelem oddaným jeho osobě, nestojíc leč jemu samotnému za stálou summu pěti set franků měsíčně.

Bylo jí sotva devatenáct let. Setkal se s ní, nebo spíše ji zpozoroval na ulici jednoho červnového jitra v osm hodin v mlékařském krámě, ana hlavu majíc zahalenu velkou bílou krajkou, dávala si nalévati mléko do malého ševreského hrnečku z jemné massy, důkladně bílého s kytičkami. Byl překvapen touto královskou krásou. Netušila ani, jaké zkoušky byla předmětem. Měla dlouhý flanelový župan tlumené modři, bez živůtku, který se však velmi stavěl na odiv v tónu její bílé a plavé postavy. Měla dlouhé švédské rukavičky, ještě čerstvé, a bosé nohy v pantoflíčcích z ruské kůže, vyšívaných zlatem, s vysokými podpatky. Nemluvila s prodavačkou;

žádná důvěrnost; Kateřina II., kupující za dva sous mléko! Zaplatila, pozdravila, vyšla a zmizela v aleji v domě, k němuž příslušel tento krám.

S druhé strany byl krám uhlířský. Řeklo by se dvojnásob bílý a dvojnásob šest. Když překračovala práh, zvedla župan a ukázala růžovou patu a útlý kotník. Mlékaři a domovníci jsou povídatí. Tato krásná dívka obývala docela malý přízemní byt za šest set franků, který šel s druhé strany do malého dvora, kam dávala co mohla nejvíce květin. Každé ráno si sama chodila pro své mléko. Nebyla to žena z domácnosti. Obstarávala si kuchyni, jedla ostatně velmi málo, a nebyla živa takřka leč čajem, chlebem a máslem. Měla v bytě piano a mnoho provozovala hudbu. Vědělo se, že má milence, který přicházel každého večera a s nímž vycházela, když bylo hezky; ale přicházel méně od nějaké doby. Byl velmi velký, velmi tenký, suchý, bledý, měl velmi černý vous; zdál se velmi bujarý a byl prý cizinec. Mimo něho nepřijímala nikoho. Nenosila leč župany, tento ranní modrý a jeden hedvábný, přes nějž přehazovala dlouhý plášť nebo velký tartan, když vycházela. Nikdy neměla živůtku. Ve dne nevycházela mnoho, jen třikrát týdně do lázně do ústavu o dvě čísla dále. Lázeňská říkala, že nelze viděti nic krásnějšího, než je ona od hlavy k patám, opravdová socha. Jmenovali ji paní Ilka. Dali jí napsati totiž toto jméno, když přišla najímati byt, protože to bylo jméno, kterého nikdy neslyšeli. Bylo to u ní velmi prosté, ale velmi čisté a

ve velkém pořádku. Obstarávala své lůžko, uklízela, smýčila sama, vždycky v rukavičkách na příklad. Domovnice cídila obuv, vylévala vodu, uklízela kuchyni a kamna, rozdělávala oheň. Netočila se kolem zlata, ale nebyla nikomu ničeho dlužna.

Zásoben těmito zprávami, napsal malíř paní líce a podepsal svým slavným jménem dopis velmi uctivý, v němž ji žádal o přízeň, aby mohl udělati a jí věnovati její podobiznu. Dostal za celou odpověď tato pouhá slova krásným anglickým písmem: „Velmi vděčna. Nyní nemožno. Ilka.“

Nezaměstnával se již tímto zjevem. Za tři nebo čtyři měsíce se Ilka objevila u něho, na hlavě čepeček z černého sametu se stříbrnou agrafou a kohoutím pérem, jak to nosily ženy v té době, zahalena jako mužský dlouhým pláštěm s malým límcem o dvou řadách knoflíků až dolů, který neukazoval leč poslední záhyb jejího šatu; obě ruce v kapsách, krk obnažený, vlasy pokryté sítkou téže barvy a jež na šíji tvořily uzlíček. Botky z chroustí kůže se zlatými odlesky.

„Přicházím vám poděkovati, pane,“ pravila malíři vstupujíc, „za roztomilost, s níž jste mi chtěl věnovati mou podobiznu. Byla bych chtěla přijíti dříve; nemohla jsem.“

„A nyní přijímáte?“

„Ano i ne. Není příčiny, proč byste mi dával dar takové ceny, a ještě méně, abych já jej přijala. Ale jest

snad prostředek, jak to vše srovnati. Zdá se vám, že jsem krásná?“

„Velmi krásná.“

„Kolik může vynášeti měsíčně krása jako jest moje?“

„To záleží na upotřebení.“

„Jako model.“

„Hlavy nebo celku?“

„Co nazýváte celkem ?“

„Nahou.“

„Úplně nahou ?“

„Ano.“

„Budiž.“

„Deset franků za sedění.“

„Tedy tři sta franků měsíčně?“

„Budete-li seděti každý den a jestliže ...“

„A jestliže?“

„A jestliže budete velmi krásná.“

„Jsem velmi krásná.“

„Budete míti tedy mnoho práce, které nebudete moci zastati, — u mne, — u X..., u Z...“

„O né! Chci seděti jen jednomu jedinému, a nikdy ani před cizím, ba ani před soudruhem. Chci stálou summu tak, abych se nemusila již ničím znepokojovati.“

„Dobrá, jste-li tak krásná jak věřím a protože nebudete seděti než mně samotnému, dám vám pět set franků měsíčně; ale, je-li jednou smlouva

uzavřena, nepřijmete, kdyby vám někdo dával jinde více.“

„Zač mne máte?“

„Potřebujete peněz napřed?“

„Ne.“

„Bydlíte stále na tomtéž místě?“

„Ne. Od včerejška jsem v hotelu. Prodala jsem vše, co jsem měla.“

„Nezávisíte na bytě?“

„Málo mi na tom záleží.“

„Chcete bydlet naproti?“

„Ovšem že.“

„Budu vám moci dátí znamení, když vás budu potřebovat, a vy jen přejdete ulici. Nebudu vás přijímatí než dvě nebo tři hodiny denně; a ještě bude hodně dní, kdy budete úplně volná.“

„Budu stále tam; mimo to nikdy nevycházím.“

„Ostatně tento dům naproti jest poměrně slušný.“

„Tím lépe.“

„Po uplynutí jisté hodiny nebudete moci již přijímatí.“

„Nepřijímám nikoho.“

„Vůbec ne?“

„Vůbec ne.“

„Ale, když jsem dostával informace o vás, řekli mi...“

„Michal! odejel.“

„Kdy?“

„Před čtrnácti dny.“

„To vám způsobilo hoře?“

„Ovšem, zvyk.“

„Milovala jste ho?“

„Ne; ale byl velmi hezký; myslila jsem, že ho miluji. Byla jsem tak mladá, když jsem ho poznala. Utekli jsme spolu. Napřed se neví, co je láska; není to než co víme potom, že to je vždycky totéž, že žena v ní jest snížena a že muž je směšný. Musíme hleděti držeti se jednoho.“

„Byl tedy první?“

„A jediný.“

„Krásná jako vy jste, mohla jste býti milionářkou.“

„Ano, nabízeli mi mnoho peněz; nechci. Můj otec byl čestný muž.“

„Co se s ním stalo?“

„Byl pověšen po Košutově porážce roku 1848. Miloval svobodu; jsem jako on.“

„A vaše matka?“

„Zůstala tam dole.“

„Má jiné děti než vás?“

„Ne.“

„Vrátíte se k ní?“

„Kdybych se před ní objevila, zabila by mne.“

„A vy máte tolik ráda neumírati?“

„To je mi docela stejné, ale učinila jsem jí dosti zlého, když jsem utekla z domu, a nechci ji vydati soudu, kdybych se vrátila.“

„Jest chudá?“

„Má statek, který jí dává z čeho žít. Můj otec měl statky, které byly konfiskovány.“

„A ten, který odejel, byl krajan?“

„Ano.“

„Proč odejel?“

„Aby se oženil.“

„Tedy vás mnoho nemiloval?“

„Zbožňoval mě; zbožňuje mě. Kdyby byl měl jmění, byl by si mne vzal, jak mi slíbil; ale jeho otec je na mizině, a on se musí oženiti s velmi bohatou mladou příbuznou. Jest to jediný prostředek, který má obnoviti starý majetek otcovský. Ti lidé nedovedou žít v chudobě.“

„Píše vám?“

„Skoro každý den. Kdybych byla naléhala, aby tu zůstal a vzal si mne, byl by zůstal a oženil by se se mnou; jest blázen do mě; ale byla jsem raději, že odejel. Žili jsme až dosud z toho, co mu zůstalo z dědictví po matce, dvacet z tisíce franků. Potom učinil nějaké dluhy; ale nikdy nepotřebuje býti dlužen. Nejíme leč chleba, ale nemusíme. Jeho otec stále doléhal, aby se vrátil do Uher a oženil se. Psal mu všemožné potupy na můj účet. Nemiluji sporu. Vrátila jsem mu slovo. Chci býti v dobré vůli v bídě sama; ale ve dvou, je-li nad oběma někdo, jest to neslušné a hloupé. Proдалa jsem všecko, co jsem měla; mám tisíc franků u sebe. Ale potom bude třeba žít; vzpomněla jsem si tedy na vás. Řekla jsem si,

si, že jsem krásná a že mohu využítovati této krásy zevně, neustávajíc v tom, co mi náleží. Jest to podstata mé bytosti, kterou pevně strážím. Michal měl úplnou důvěru ve mně. Nikdy se mne netázal, co jsem dělala, když nebyl přítomen. Jiný, kdo by myslil, že má právo se mne vyptávati, protože mi dal peníze, nevím, co bych mu učinila.“

„Všechno to,“ dodal malíř, „bylo řečeno určitým, pevným hlasem, trochu pomalým, ale velmi harmonickým. Tato dívka mne velmi zajímala, ale ještě více mne zarazela. Velmi uhlazená šatem a chováním, zářící mládím a krásou, podobala se velké dámě, která navštívila mou dílnu, a naše rozmluva se měla osudně skončiti těmito mými slovy: „A nyní se svlékněte.“

Nebylo proč se domnívati ani minutu, žeby hrála komedii. Ostatně za jakým účelem? Bylo zřejmo, že nehledala dobrodružství, a její hlava samotná měla cenu patnácti franků za den, když mne poslouchala. Tušil jsem již řadu pláten, která s ní provedu. V téže chvíli jsem si řekl: „To by byl opravdový gentleman, aby jí nepožádal najednou, aby mu ukázala jinou věc než obličej!“ a s druhé strany se chvěly ve mně všechny dychtivosti umělce bez přestání pátrajícího po Kráse. Snad bylo pod tímto dlouhým šatem tak uzavřeným a ohebným uskutečnění tohoto snu, živé tělo Antiopino nebo Danaino. Pochopila bezpochyby mou zdrženlivost a mou touhu. Snad měla naspěch způsobili podivení.“

„Mám se svléknouti,“ řekla mi najednou; právě tak ihned přestala.

„Ano.“

Zdvihla se a klidně počala rozepínati svůj dlouhý plášť, na němž dole uvnitř byla přišita dlouhá náběrka z černého hedvábí, aby na ulici napodobila spodek opravdových šatu, a jež napřed svíraly dvě přezky. Hodila tento oděv na židli. Měla vespod košili z nachového hedvábí s přehnutým límcem jako košile mladého hochy, bez pásu, splývavou, s dlouhými rukávy zapiatými v zápěstí, a která nepřesahovala kolena. Žádný živůtek; žádnou spodničku; žádnou šňůrku, která by vadila pohybům. Ve vteřině neměla nic než košili, čepeček z černého sametu, pozlacené botky a skotské punčochy, neboť punčoch obyčejných nenosila, aby nemusila nositi podvazky. Nic nemůže pockytnouti ideje symfonického kluku všech těchto zářících skvrn, tohoto čepečku, této košile, těchto punčoch, těchto botek, této kůže, položených jedny přes druhé na pozadí toho starého čalounu. Toto stvoření má vrozený smysl ceny a nadání ke své kráse. Když se díváme na ty krásné nohy, rovné, bílé a tvrdé jako mramor, není možno nemyslet na gabijskou Dianu. Ostatně zde jest náčrtek, který jsem bezprostředně učinil a který jest z dobrých věcí, jež jsem zhotovil. A celou dobu, co jsem to pracoval, sotva hodinu, jsem si říkal: „A když si pomyslím, že v tom okamžiku uvidím tělo.“ Neboť jsem je nechtěl viděti najednou;

šetřil jsem své pocity. Co jsem pracoval, prohlížela věci všude kolem sebe. Když viděla naše zvyklosti atelierové, stála mi navzdor zdravému rozumu; ale jaká ohebnost! jaký půvab! jaká záře! Má studie byla skončena, ukázal jsem ji ji. Podívala se na ni s radostí.

„To je velmi dobré,“ řekla mi.

Vzal jsem jí ji tedy, odložil do kouta, postavil jsem nové plátno bílé na stojan a vzpřímen, aniž bych mluvil, jsem se uklonil s gestem, jež znamená: „Nyní očekávám vaši ochotu.“

Porozuměla, rozepla stále s týmž klidem knoflíky svých manšet a u krku, a pohybem rychlosti a přesnosti, o nichž by bylo lze se domnívati, že je opakovala po sté, vyhodila do vzduchu tuto červenou košili, jež se zvedla jako plamen a spadla bez hluku, roztahujíc se na parketách jako nesmírná krvavá skvrna. Měl jsem tedy makavé zjevení náboženské estetiky Reků, kteří hlásali, že Fryné jest božské podstaty, protože jim odhalila dokonalost formy.

Ilka odstranila svůj baret aniž by si rozpustila vlasy, bez pochyby, aby ponechala ramenům, krku a šíji celou čistotu jejich linií, a stala se najednou vážnou, jakoby sama byla pronikla svou vznešeností a mocí. Ani stud, ani nestoudnost. Stvoření, které cítí, že bylo stvořeno, aby bylo nahé a viděno, a ve svém dvojím živlu, volném vzduchu a obdivu. Konečně vytáhla sponku, jež držela vlasy, kterými

byla náhle zaplavena a jež počala zdvihati a stáčetí napodobujíc postavu Venuše Anadyomene, ukazujíc mi tímto pohybem jednu z nejvzácnějších zvláštností, jež je také značkou Slunce v tom, co kabbalisté jmenují hvězdnými vlivy. Neměla ani nejnepatrnějšího chmýří ani pod ramenem ani na těle. Jest to sám živý obraz, s jakým jsem se nikdy u ženy nesetkal, ne s takovým, jako jej stvořila příroda, nýbrž s takovým, jaký sní a předvádí umění, zbavený všeho, co může připomínati smyslnost v pojetí Krásna.

Hned nazítří, neboť téhož dne bych byl nemohl, leč zůstatí velmi pod pravdou, hned nazítří sedění pokračovala. Nespal jsem v noci, leč jen polospánkem, uprostřed něhož se mi zjevovala Ilka ve všech pósách, jaké může za- ujmouti bohyně. Jsou tomu tři měsíce a od tří měsíců není dne, abych nepracoval před ní. Nedivím se, že jste jí nikdy neviděl. Musil býti tento pohřeb, aby se objevila u okna; nevychází, než aby šla sem; potom často koná dlouhé procházky pěšky, zcela sama, u Montmartru, ale vždycky, když začíná noc. Provozuje mi velmi originální hudbu; hraje mi melodie a zpívá mi písně svého kraje. Mé kartony jsou plny studií jejích, které mne přivedly k tomu, abych začal Dianu v přirozené velikosti, již vám hned ukáží a jež bude, budu-li pokračovati jako jsem začal, nejlepším obrazem, jaký jsem udělal.

Na tomto obraze se stala Diana Phoebé. Dobře

zabezpečena posledním červeným zábleskem, který se prostírá po obzoru, když její bratr Foibos opouští nebe, prostírá se zcela nahá na velkých stříbrných oblacích, za nimiž se za velmi krásných nocí vyhýbá dobrovolně smrtelníkům. Její oči již nemají plachého pohledu, který ztrestal Akteona pro jeho odvážlivost, nýbrž sladkou únavu, jež odmění Endymiona za jeho vytrvalost. Položila levé rámě pod hlavu lehce zvrácenou, jejíž pootevřená a chvějící se ústa vdechují jako neviditelnými polibky první vánky noční. Její pravá ruka dává vyklouznouti uvolněnými prsty luku a šípům, které jí ve dne činí obávanou hostem lesů. To již není efesská panna, jejíž nesmiřitelné panenství žádá obětí cestovatelů vržených na pobřeží rozhněvaným nebo roztržitým Neptunem: jest to bohyně, kterou Eros tajně přemohl, jež ví, že jest milována, jež očekává toho, koho miluje, a sní již, že jest zde, jsouc kořistí nadšení způsobeného všemi vzpomínkami nočního bdění Tak ohebné, tak půvabně odevzdané toto tělo v poloze sladké únavy a rozkošného očekávání, jest docela tělo lovkyně, jež od úsvitu se rozběhla napříč houštinami a skalami uprostřed svých velkých vyjících a skákajících psů. Malíř dovedl dáti tomuto božskému tělu všechnu pevnost a všechen lesk mramoru závodícího bělostí s bílými mraky, z nichž si dcera Jovova a Latonina učinila podušky i ve dne.

Můj protější souseď mi vysvětloval ještě svou

myšlenku, když má vedlejší sousedka vešla. Zastihla nás před plátnem, jež ji zobrazovalo nahou a kde jen hlava a tělo byly bez mála dokončeny. Pochopila ihned, že mi X... vyprávěl svou historii a že to byla ona, kterou mi ukazoval v podobě Dianině. Nebyla ani zaražena ani pyšná. Pozdravit jsem ji a ponechal jsem malíře a model jejich práci.

Avšak po tomto dni jsem se často s Ilkou setkával. Dal jsem jí první velmi důkladné a velmi jasné ponětí, jaké jsem měl o ženském bytí. V její zásadité všemohoucnosti byl tento nerozlučitelný prvek, jež vydáváme nějakému žáru, jež podrobujeme nějakému zpětnému působení, jež nazýváme Ženským, věčným protivníkem Mužovým. Málo zkušený pozorovatel by najednou seznal, že ztratil čas a síly aby se pokusil blíže určití základ tohoto obdivuhodného živočicha stvořeného pro okouzlení pohledu a zoufalství vášně. Byla z oněch, o nichž nevědomí a pitomci říkají: „Tato žena nemá srdce“, zcela prostě, protože tyto druhy bytostí stvořené jen, aby zářily, zůstávají tak necitelné jako slunce ke všem důkazům, ke všem znamením lásky, počítaje v to zkázu i smrt. Ostatně výborné stvoření v okamžiku, kdy se nesahalo násilím na její svobodu a nezávislost. Jestliže její pokoj byl v zimě teplý, v létě chladný, mohla-li někdy voněti ke květinám, pít čaj a jisti pomeranče, jestliže prádlo, které ji svíralo, bylo jemné, bylo-li prádlo ložní, v němž spala, bílé, měla-li želvový hřeben na rozčesávání a větrání svých

bohatých vlasů a velké mísy na umývání, jež opakovala třikrát či čtyřikrát denně, měla-li nahé nohy co možná nejčastěji a stále studené (chtěla to, poněvadž neznala rozkoše, jež by se dala srovnati s rozkoší stálého pocitu chladu na kůži, oheň že není stvořen, říkala, leč pro oči) a konečně nežádalo-li se, aby milovala ani aby se dala milovati, shledávah, že všecko bylo nejlepší na světě a nic nehovořila o životě. Nezakoušela vůbec potřeby mluvit, ne že byla nevzdělaná, ale že jsouc lhostejná k vlastnímu osudu byla lhostejná k ostatním věcem a. ke všem vnějším příhodám. Théophile Gautier byl jejím oblíbeným básníkem. Četla ustavičně Komedii smrti, měla exemplář skvěle vázaný Niedréem. Někdy, ji napadlo, když neseděla u X ..., zaklepati na zeď, která mě dělila od ní. Přistoupil jsem k oknu; ona přistoupila ke svému a tázala se mne, mohla-li by přijíti do mé zahrady. Pobývala tam celé odpoledne ležíc na velkém koberci, který jí prostírali na trávnicků, který zahynul tou tíhou.

Michal jí psal jednou nebo dvakrát týdně velmi dlouhé dopisy, jež nečetla vždy do konce. Psal jí, až se ožení, že jí pošle sto tisíc franků. „Nechci těch peněz,“ říkala; „ty peníze nepatří jemu; patří jeho ženě a on nemá práva o nich rozhodovati. Kdyby je dal svému otci, budiž, ale mně, ne. Nedávají se peníze jedné ženy jiné ženě.“

Nikdy jsem jí neviděl vzrušené jako v těch okamžicích. Objevovala se jí zardělost v obličejí.

Tak uplynulo šest měsíců. Jednou časně ráno žádala si se mnou mluvit.

„Nastává mi neobyčejná věc,“ řekla mi velice klidně.

„Co pak?“

„Vdávám se.“

„Za koho?“

„Za Michala.“

„Jak to?“

„Měl nesmírně bohatého strýce se strany matčiny, kterého dlouhý čas neviděl a který náhle zemřel bez závěti. Michal jest jediným jeho dědicem a jest pánem více milionů. Zrušil zamýšlený sňatek; píše mi, že se nemůže obejti beze mne a že co nevidět přijde pro mne. To je zvláštní, nemůže-li se někdo bez někoho obejít.“

„A co říká tomu jeho otec?“

„Co chcete, aby říkal? Jeho syn je nyní bohatý.“

Ostatně se nezdála Ilka jinak dojata touto zprávou. Michal přišel za několik dní. Diana ještě nebyla dokončena. Ilka vysvětlila, že neodejde než bude dokončena, protože dala své slovo malíři, že bude sedět až do konce. Michal to uznal za přirozené a správné. Byl přítomen několika posledním seděním s největším zájmem. Když byl obraz hotov, zaplatil zaň padesát tisíc franků a odvezl jej do Uher s modelem.

Je to více než třicet let. Nikdy jsem Ilky opět

ILKA

nespatřil a nemám touhy ji opět spatřiti; ale chtěl
bych velmi míti obraz.